

Hermann Leonhard David (1670-1736)

Badacz przyrody i dziejów okolic Masłowa

Urodził się 27 czerwca 1670 roku w Masłowie (Massel) koło Oleśnicy (Oels), w pochodzącej z Wrocławia rodzinie pastora Abrahama Hermanna, autora licznych prac o treści religijnej i heraldycznej, oraz Anny Mayer. W gimnazjum w Oleśnicy, do którego uczęszczał, należał do najlepszych uczniów. W styczniu 1680 roku przyjęty został do Gimnazjum św. Elżbiety we Wrocławiu, w którym uczył się przez następnych 8 lat.

W letnim semestrze 1691 roku rozpoczął studia teologiczne w Lipsku pod kierunkiem Friedricha, Cypriana, Schmida, Oleariusza, Carpzoza, Ittiga i Seligmana. Ukończywszy studia w roku 1695 został koadjunktorem katechety i kaznodzieją Kościoła Zbawiciela w Oleśnicy. W roku 1698 mianowany został adiunktem ministerialnym księstwa oleśnickiego, rok później trafił do

Masłowa, gdzie został zastępcą swego postarzałego i schorowanego ojca. W tym samym roku ożenił się z Ewą Heleną Vogel z Oleśnicy, która urodziła mu dziewięć córek i jednego syna. Gdy ojciec Hermanna, mając 70 lat, zmarł w roku 1705, Hermann mianowany został masłowskim pastorem.

Liczne obowiązki, jakie ciążyły na nim w związku z tą funkcją oraz koniecznością utrzymania licznej rodziny, nie przeszkodziły mu w prowadzeniu rozległej pracy naukowej, w której koncentrował się przede wszystkim na okolicach swej rodzinnej miejscowości. Z zapałem prowadził obserwacje meteorologiczne i przyrodnicze, zbierał okazy fauny i flory, minerały i skamieniałości, a także obficie występujące w okolicy Masłowa prehistoryczne narzędzia, naczynia i urny. Większą część zgromadzonych zbiorów przechowywał u siebie w specjalnie przystosowanych do tego celu szafach, część z nich ofiarował jednak różnym kolekcjom i bibliotekom. Głównym dziełem, w którym przedstawił wyniki swych wieloletnich badań, była „Maslographia”, w której opisał i zilustrował znaleziska prehistoryczne, zwierzęta, rośliny i minerały okolic Masłowa.

Na jego poglądach przyrodniczych zaciążył poważnie duch epoki, w której przyszło mu żyć, wskutek czego koncentrował się w dużej mierze na zjawiskach kuriozalnych, opisując drobniaczowo m.in. galasy na dębach, podwójne kłosa zbóż i zniekształcenia występujące na różnych owocach i warzywach. Za skamieniałości uznawał również, tak jak i jego współcześni, dendryty i osobliwie ukształtowane kamienie, pisał o znalezionym koło Trzebnicy szkielecie „jednorozca”, z którego posiadał, jako świadectwo jego istnienia, łopatkę otrzymaną niegdyś w darze przez jego ojca, a także o „olbrzymie” z Masłowa, którego żebro udało mu się znaleźć. Zarazem jednak próbował zrekonstruować kopalnego łosia, którego szkielec znalazł w pobliżu swego domu, a gdy pisał „o starych dębach i innych drzewach”, podając ich stanowiska i wymiary, był poniekąd pionierem ochrony pomników przyrody na Śląsku.

Najbardziej cenione były jego odkrycia archeologiczne, których dokonał na ciągnących się w południowej części Masłowa pagórkach, zwłaszcza na wzgórzu Töppelberg, o którym wrocławski lekarz Georg Uber pisał już w roku 1544. Odkrycia Hermanna ściągały do Masłowa wielu tak wybitnych uczonych, jak Caspar Neumann czy Georg Anton Volkmann, jednak

najbardziej oddanym jego współpracownikiem i przyjacielem był ówczesny rektor wrocławskiego Gimnazjum św. Magdaleny, Christian Stieff. Poza dziełem „Maslographia” opublikował Hermann m.in. opis źródeł kwaśnej wody w Skarszynie, wspomnianą wyżej próbę rekonstrukcji kopalnego łoża, szereg artykułów we wrocławskim „Sammlungen von Natur und Medizin” i w „Miscellanea Berolinensia” oraz, wraz z Danielem Sinapiusem, pastorem z Łuczyny (Luzinien), pierwszą mapę księstwa oleśnickiego. W uznaniu zasług dla nauki w roku 1725 przyjęty został w poczet członków Königlich Preussischen Sozietät der Wissenschaften.

W roku 1722, pięć lat po śmierci pierwszej żony, ożenił się z Anną Elżbietą Schwertner, która urodziła mu trzy córki. Z wiekiem coraz bardziej dokuczała mu astma, w związku z czym w roku 1735 przysłano mu do pomocy Christiana Gottlieba Resepeintre. Zmarł 1 maja 1736 roku w Masłowie. Zbiory Hermanna trafiły po jego śmierci do Kunstkammer na dworze w Oleśnicy. W roku 1809 książę oleśnicki sprzedał je Żydowi Beerelowi z Wrocławia, od którego odkupił je kupiec Selbstherr. W trakcie przechodzenia zbiorów z rąk do rąk poważna ich część uległa rozproszeniu i zaginęła.

Ważniejsze prace:

- 1711 – Maslographia, oder Beschreibung des schlesischen Massel, im Oels-Bernstädtischen Fürstentum mit seinen Schauwürdigkeiten. Breslau.
- 1712 – Ducatus in Silesia Inferiore Olsnensis novissima delineatio. Wratislaviae [cum D. Sinapius].
- 1714 – Die aufgesammelten Erstlinge der Sauer- oder Gesund-Brunnen zu Skarschine, Oelsnischen Fürstentums in Nieder-Schlesien. Oels.
- 1720 – Von alten Eich- und andern Bäumen. *Sammlung von Natur und Medizin VIII.*
- 1720 – Blutregen. *Ibid. XII.*
- 1720 – Eine Wolfshetze. *Ibid. XIII.*
- 1725 – Zu und Misswachs des Jahres 1724 in Schlesien. *Ibid. XXX.*
- 1725 – Ob es auch nachts hagele. *Ibid. XXXI.*
- 1729 – Relatio Historico-Antiquaria de Sceleto seu Ossibus Alcis Maslae detectis. Hirschberg.
- 1729 – Monumentum Gratitudeinis Marmoreum Cordi Magis Sincero Quam Marmoris Impresum Et Voto Magis Sincero Quam Conchitibus Marmoreis Maslensibus Expressum. Massel.
- 1734 – Idea schediasmatis De Conchitibus Maslensibus. *Miscellanea Berolinensia 4.*
- 1737 – Disquisitio Historico-Physica, De Conchis fluviatilibus margaritifera Masla-Silesiacis. *Ibid. 5.*

Źródła:

- Goepfert H. R. 1832. Über ältere schlesische Pflanzenkunde. Schl. Prov. Blätt. 96. S. 208-209.
- Goepfert H. R. 1835. Über die Bestrebung der Schlesier, die Flora der Vorwelt zu erläutern. Schl. Prov. Blätt. 100. S. 110.
- Nitschke R. 1912. Zeitschr. Ver. Gesch. Schles. XLVI. S. 90-123.
- Nitschke R. 1931. Schlesische Lebensbilder IV. Breslau. S. 171-177 (portret).